

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ЦЕНТЪРА ЗА ОБУЧЕНИЕ НА БАН ЗА 2024г.

Мисията на Центъра за обучение при Българската академия на науките е да организира и координира обучението на български и чуждестранни граждани за образователната и научна степен “доктор”, следдокторска специализация, както и чрез други форми на обучение, квалификация и преквалификация. Центърът за обучение организира чуждоезиково обучение и обучение по компютърни умения на докторантите, както и специализираните докторантски курсове.

В началото на 2024 г. в звената на БАН са се обучавали общо 409 докторанти, от които 205 редовни, 150 задочни и 54 на самостоятелна подготовка. Новозачислените докторанти са 164, от които 77 на редовно обучение, 48 на задочно и 39 на самостоятелна подготовка.

Броят на защитилите и отчислените докторанти през 2024 г. в отделните направления са обобщени в Таблица.

Направления	Защитили през 2024 г.	Отчислени през 2024 г.
Информационни и комуникационни науки и технологии	17	32
Енергийни ресурси и енергийна ефективност	4	4
Нанонауки, нови материали и технологии	13	18
Биомедицина и качество на живот	13	28
Биоразнообразие, биоресурси и екология	9	13
Климатични промени, рискове и природни ресурси	2	1
Астрономия, космически изследвания и технологии	4	7
Културно-историческо наследство и национална идентичност	15	24
Човек и общество	16	19
ОБЩО:	93	146

През годината 93 докторанти са защитили докторските си дисертации, а 146 са отчислените докторанти.

През отчетната година, общо 10 редовни докторанти от 6 института на БАН са получили еднократна стипендия от 1000 лв. и 1227 лв (съгласно изменение в ПМС 293 от 14.08.2024 г.), покривайки изискванията на 130 ПМС т.2, ал. 5, т.1 за предаден дисертационен труд за защита в рамките на тригодишния срок за обучение и т. 2 – за успешна защита на дисертационния труд в срок до 1 година след завършване на тригодишния срок на обучение. Тези докторанти са от Институт по информационни и комуникационни технологии (ИИКТ), Институт по електрохимия и енергийни системи (ИЕЕС), Институт по електроника (ИЕ), Институт по биофизика и биомедицинско инженерство (ИБФБМИ) и Институт по философия и социология (ИФС). От тях един докторант от Институт по електрохимия и

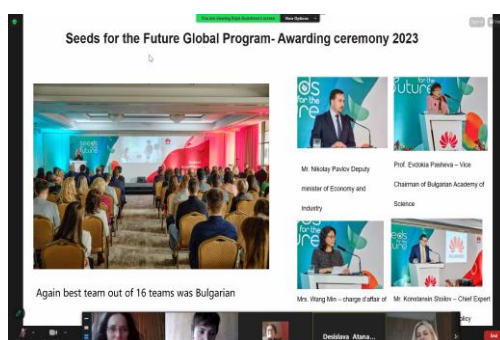
енергийни системи (ИЕЕС) е покрил изискванията по т. 1 и т. 2 и е получил две стипендии по 1227 лв.

В края на 2022 г. бе въведен обединения Регистър на всички действащи, прекъснали и завършили студенти и докторанти към Националния център за информация и документация (НАЦИД). Координаторите на отделните ПНЗ работят директно с новия регистър. За всички нови обучаеми за учебната 2024-2025 година се въвежда в реално време цялата налична информация за докторантите. Целта е в регистъра, при справка за даден момент или период, винаги да има коректна информация. Главните експерти към Центъра за обучение имат непрекъснат достъп до подадените данни в Регистъра, като по този начин проверяват и контролират информацията за докторантите във всички звена на Българска академия на науките. През 2024 година ЦО верифицира дипломите за придобито висше образование в чужбина на 18 кандидати с придобита в чужбина научна степен „доктор“, които кандидатстваха за заемането на научни длъжности в звена на БАН.

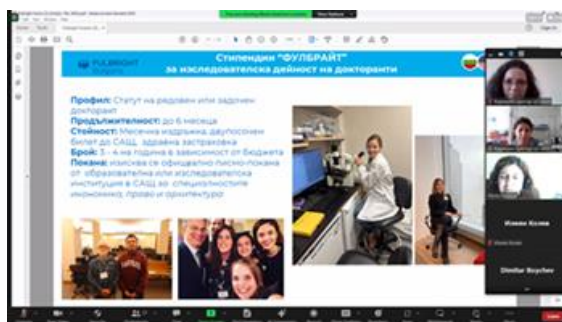
През изминалата година 134 докторанти са преминали езикови курсове и са се явили на изпит по език. Като платени езикови курсове са преминали 26 служители на БАН и 15 външни курсисти, общо 41 човека в 9 курса. Курсове по информационни технологии са преминали 114 докторанти, а 25 докторанта са се явили директно на изпит, общо 139 докторанти в 9 курса. През 2024 година щатните преподаватели по чужди езици в ЦО-БАН са провели общо 1350 учебни часа.

През отчетния период, в рамките на дейността на **Кариерен център към ЦО-БАН** бяха организирани и проведени следните уебинари (онлайн семинара):

Серия уебинари „ПИСАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА УСПЕШНИ НАУЧНИ ПРОЕКТИ“, на тема: **„ОБУЧИТЕЛНИ ПРОГРАМИ НА ХУАВЕЙ ТЕХНОЛОДЖИС БЪЛГАРИЯ: SEEDS FOR THE FUTURE И ЛЯТНО УЧИЛИЩЕ ЗА ЖЕНСКО ЛИДЕРСТВО“**, с лектори: екип на отдел „Връзки с обществеността“ на Huawei Technologies Bulgaria: Рая Гунчева, Марияна Иванова и Десислава Атанасова. Лекторите запознаха аудиторията с акцентите в дейността на Huawei, както и с историята на компанията в Европа и България. Те презентираха наскоро стартиралото набиране на кандидати за две програми на Huawei: Seeds for the future и Лятното училище за женско лидерство. В заключение подчертаха, че за програмите могат да кандидатстват докторанти от всички специалности, ако проявяват интерес към информационните и комуникационни технологии и притежават знания в тази област.

Серия уебинари „ПИСАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА УСПЕШНИ НАУЧНИ ПРОЕКТИ“, на тема: **„ИНФОРМАЦИОННА СЕСИЯ ЗА СТИПЕНДИИ ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ В САЩ ПО ПРОГРАМАТА "ФУЛБРАЙТ" ПРЕЗ АКАДЕМИЧНАТА 2025-26г.“**, с лектор: Мария Костова, Програмен координатор за стипендианти от България <https://www.fulbright.bg/>. Бяха представени възможностите за преподавателска и изследователска дейност в САЩ, предоставяни от Програма „Фулбрайт“.

Серия уебинари „ПЪТЕВОДИТЕЛ ЗА ПИСАНЕ И ПУБЛИКУВАНЕ НА НАУЧНА ЛИТЕРАТУРА“, на тема: „Как се пише научна статия – насоки за докторанти“, с лектор: гл. ас. д-р Христина Проданова – Национален институт по геофизика, геодезия и география, БАН. Уебинарът се проведе на 27 ноември 2024г. сред аудитория от докторанти, млади учени и др. основно от БАН, както и от Пловдивски университет, Медицински университет – Варна, Софийски университет, Регионален исторически музей – Русе, Великотърновски университет, Лесотехнически университет, Военна академия, Художествена академия – Пловдив, Нов Български университет, Университет по библиотекознание и информационни технологии, както и лица от частния сектор: 123 регистрирани лица за събитието, посочили информация за контакт. Гл. ас. д-р Христина Проданова

Дискусията след лекцията беше оживена и засегна теми, като значението на дизайна на заглавието, ключовите думи и абстракта за успешното привличане на потенциалните читатели, какво да се прави ако областта на изследвания е тясна и никой от другите специалисти не иска да резензира статията ни, може ли да се използва методология, която не е приета все още в България, къде да се публикува и др. Голям интерес имаше и към пълния курс за писане на статии, който лекторката води към Докторантското училище на ЦО-БАН. Уебинарите като форма на обучение дават възможност за включване и от страна на докторанти и млади учени, живеещи извън София. За цялата година над 200 учени се регистрираха общо за организирания събития

Наред с организирането на посочения регулярен тип уебинари, през месец ноември 2024г., Кариерен център към ЦО-БАН стартира **нова Серия уебинари „Пътеводител за писане и публикуване на научна литература“**. Основната цел на серията е да запознае младите изследователи и докторанти с практическа информация и насоки за успешно писане, редактиране и публикуване на научни статии и други академични материали. Основните теми в серията са: планиране и структура на научна статия; стил и език на академичното писане; избор на подходящо списание; процес на рецензиране и стратегии за увеличаване на видимостта. Най-важните ползи за участниците в серията ще бъдат: развиване на практически умения за писане и структуриране на научни статии; по-добро разбиране на

издателския процес и изискванията на научните списания; подобряване на шансовете за успешно публикуване, чрез стратегически подходи и др. Първото събитие от серията, уебинарът „Как се пише научна статия – насоки за докторанти“, привлече изключителен интерес от страна на докторанти и учени от БАН и извън Академията. Вече са планирани следващите уебинари от серията за 2025г.

Както и предходните години, на организирания през 2024г. уебинар имаше и аудитория извън БАН: докторанти, лаборанти, млади учени и др. от Пловдивски университет, Медицински университет – Варна, Софийски университет, Регионален исторически музей – Русе, Великотърновски университет, Лесотехнически университет, Военна академия, Художествена академия – Пловдив, Нов Български университет, Университет по библиотекознание и информационни технологии и др. По време на по-значимите уебинари Кариерен център към ЦО-БАН продължава да следва установената добра практика да се прави пълен запис, който се публикува в кратък срок след приключване на събитието на Фейсбук страницата на звеното, който се предоставя на свободен достъп до всички последователи на страницата, които проявяват интерес.

Онлайн лекция пред студенти на тема: „Stress & how to manage it work-life balance & how to maintain it“, 19 януари 2024г., LJ University, Ahmedabad, India. Центърът за обучение - БАН сключи договор с LJ University, Ahmedabad, India за колаборация в обучението, менторството и научна дейност. В рамките на този договор се предвижда провеждането на съвместни събития и взаимопомощ за установяване на научни колаборации между двете институции. Във връзка с тази нова колаборация член на екипа на Кариерен център към ЦО-БАН взе участие като гост-лектор по темата „Stress & how to manage it work-life balance & how to maintain it“ като в началото на лекцията беше представена дейността на БАН, на Център за обучение – БАН и Кариерен център към ЦО-БАН.

Тема: „ОБУЧЕНИЯ ЗА ДОКТОРАНТИ В СФЕРАТА НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО И ТРАНСФЕРА НА ЗНАНИЯ И ТЕХНОЛОГИИ“, представен на Форум „Наука за бизнес“, 11 юни 2024г., Интер Експо Център, София. Кариерен център към ЦО-БАН подготви постер, с който се включи в посоченото събитие и осъществи полезни контакти с представители на бизнеса и науката.

Пети интердисциплинарен докторантски форум с международно участие, 16 – 19 април 2024г., Парк хотел „Кюстендил“, гр. Кюстендил. За втора поредна година Интердисциплинарният докторантски форум събра за обмен на научни идеи гост-лектори и млади участници както от страната, така и от чужбина. По време на събитието над 70 докторанти от България, Германия, Молдова, Гърция, Албания и Казахстан представиха актуални разработки под формата на устни презентации и постери във всички девет основни научни направления. След селекция от специализирано научно жури, бяха отличени 8 докторанти за отлично представяне на техните доклади, а 7 – за презентиранияте от тях постери. Бе организирана и специална сесия посветена на Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“. Кариерен център към ЦО-БАН организира **практико-приложната част на форума**: лекцията и тридневното обучение „Pitch deck дизайн тренинг за учени“ с поканен лектор г-н Ивайло Иванов, директор на Founder Institute Eastern Europe. Успоредно с усвояването на специфичния формат на презентиране на Pitch deck, докторантите доразвиха своите способности на самоорганизация и работа в екип, както и тестваха своите лидерски и комуникационни умения. Три екипа от докторанти достигнаха успешно до финала, представяйки идеи от областта на значими глобални проблеми като застаряването на населението и природните бедствия. Те ще бъдат включени в специализираните обучения, организирани от Founder Institute за млади предприемачи.

Партньорство в Национален конкурс „Най-добър младежки стартап в България 2025“. Стартира четвъртото издание на най-големия по рода си национален конкурс „Най-добър младежки стартап в България 2025“, организиран от Фонд на фондовете и Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Конкурсът е отворен за кандидатстване от 17 декември 2024 г. и се провежда под патронажа на министъра на иновациите и растежа. Мисията на конкурса е да вдъхнови и подкрепи младите предприемачи в България като предостави платформа за реализация на новаторските им идеи. Инициативата предлага уникална възможност за младежите да получат практическо обучение и менторство, както и достъп до дялови инвестиции. Осем акселераторски програми, десет институционални партньори и над десет подкрепящи партньори допълват екосистемата от партньори, които правят конкурса едно от най-значимите събития за развитие на младежкото предприемачество в България. **Българската академия на науките, посредством дейността на Център за обучение – БАН, също е сред академичните партньори на тазгодишния конкурс.** Центърът за обучение – БАН насърчава всички докторанти и млади учени до 29 години да вземат участие в конкурса. Докторантите и учените извън възрастовата рамка също имат възможност да се включат в конкурса – като членове на екип на учен до 29г

През май, 2024 г. с решение на Управителния съвет на БАН, **Ученическият институт на БАН (УЧИ-БАН)** премина като отдел на Центъра за обучение към БАН (ЦО-БАН). Центърът за обучение към БАН, който се занимава с обучението на докторантите на БАН, се

отваря и към дейности, насочени към училищното образование, като тези дейности получиха и подкрепата за развитие и от новостартиралата Национална програма „Образование с наука“ (съгласно *Споразумение между Министерството на образованието и науката и Българската академия на науките Д01-172* от 18.09.2024 година). Към програмата УЧИ-БАН при ЦО - БАН има 2 задачи: **Първа задача** от проекта е изпълнена за периода на първата година. Целта на тази задача се изразяваше в организирането на *Единадесетата научна сесия* на УЧИ-БАН при ЦО – БАН и се реализира в периода 23-24 ноември 24 г. в централната сграда на Академията. Заместник-председателят на БАН, чл.-кор. проф. Евдокия Пашева и дълготишният ръководител на УЧИ – БАН - акад. Петър Кендеров откриха сесията и припомниха мисията на Ученическият институт: младите хора да бъдат насърчавани да изследват, да представят своите разработки и да установяват връзки между българското образование и науката. Събитието събра под един покрив над 200 души, от които 90 ученици от цялата страна. Заявени за участие бяха 65 проекта, разработени от самите ученици под ръководството на учители или специалисти-представители на БАН, СУ „Св. Климент Охридски“, Техническият университет в София, Пловдивският университет, Американският колеж в София, STEALM ACADEMY, Регионалният исторически музей в Добрич и др.

Проектите бяха презентирани от техните автори в пет паралелно действащи секции: „Информационни, комуникационни и технически науки“ (24 проекта); „Математика“ (13 проекта); „Биология, биомедицина, биохимия“ (7 проекта); „Химия, физика, физикохимия“ (8 проекта); „Хуманитарни науки, обществени науки и изкуство“ (13 проекта). Тричленно жури от утвърдени учени във всяка секция, оценяваха ученическите разработки, съгласно начинът на представяне, но и съобразно предварително изготвените рецензии от квалифицирани специалисти в областта на проекта и отговарянето на поставените им въпроси и от рецензентите, и от журито. Всички участници получиха поощрителни награди от издателствата „Просвета“, „Захарий Стоянов“ и „Проф. Марин Дринов“, фондация „Еврика“, други неправителствени организации.

Втората задача по програмата касае сформирани на малки учебни изследователски общности /МУИО/. В срок до 15 декември 24 г. на сайта на УЧИ-БАН (<http://uchiban.eu>) и ЦО – БАН (<http://edu.bas.bg/>), както и през Министерът на образованието до РУО в страната беше разпространена информация за участие в конкурса и сформиранието за тези общности.

МУИО представляват екип от учител/и и поне двама ученици-изпълнители на проектна разработка, както и предлагане на ментор - учен специалист по предложената тема на работа, в случай на необходимост от подкрепа или ползване на външна апаратура, други фактори. Постъпили бяха 83 проектни заявки от екипи от цялата страна в разнопосочни и интересни теми, дори такива, които са ново тематично направление за УЧИ-БАН.

Национална програма „Образование с наука“ цели да поощрява използването на значителния образователен потенциал на научните институции в страната за издигане на равнището на училищното образование с оглед постигането на целите на Европейското образователно пространство.

ПРОГРАМА ЕРАЗЪМ ЗА 2024 ГОДИНА С оглед на факта, че основа за мобилности с цел обучение на докторанти са двустранните Еразъм договори с университети в чужбина, 38 нови договора бяха сключени през 2024 година в различни области на познание. В секция Еразъм на сайта на БАН беше качена и карта с партньорските институции по програмата. Така през 2024 година 12 докторанти осъществиха мобилности по програма Еразъм, повечето от които с цел практика (стаж) – 10 и по-малко за обучение - 2. Приемашите институции бяха в 7 държави, от Националния археологически институт на съседна Сърбия до прочутия Тринити колидж в островна Ирландия (87 място в света съгласно QS World University Rankings 2025). Общият период на обучението/практика в чужбина беше близо 31 месеца финансирани с безвъзмездни средства на ЕК в размер на 29 907 евро. Най-много докторанти взеха участие от VIII направление - 4, следвани от IX и VI с по 3. Най-много мобилности бяха осъществени в Германия - 3, а също в Гърция, Турция и Ирландия – по 2. Други приемащи държави бяха Унгария, Словакия и Сърбия. Всички получени кредити бяха признати от Центъра за обучение. Част от мобилностите се реализираха чрез нискоемисионни транспортни средства (зелен транспорт), което се насърчава от ЕК и щади природата. Докторантите докладваха, че след мобилността те се чувстват по-уверени в своите способности; познават по-добре силните и слабите си страни; по-способни са да се адаптират и да действат в нови ситуации; по-способни са да мислят и да анализират информация критично; по-толерантни са към ценностите и поведението на други хора; чувстват се по-уверени в межкултурна среда; по-отворени са и любопитни към нови предизвикателства; проявяват по-голям интерес към дневния ред на обществото; по-способни са да взимат решения; по-способни са да си сътрудничат с хора от друг произход и култура; повече се интересуват от европейските теми; подобрили са специфични умения в своята област на познание. За тези положителни въздействия допринесе качеството на програмата в БАН. Всички докторанти бяха застраховани от Академията, със средства по програмата, за периода на мобилността с добро покритие (20 000 евро), вкл. клауза гражданска отговорност за вреди към трети лица. Към всеки от тях беше приложен индивидуален подход като се оказваше максимално съдействие при попълването на документите и като допълнително се изпращаше информация от сайта на МВНР за съответната страна. Създадени бяха полезни документи като „Еразъм за докторанти – Стъпка по стъпка“ и Насоки за попълване на някои документи. Продължиха усилията да се създадат по-добри условия за входящи студенти и докторанти по програмата. Закупени бяха електроуреди за настаняването им. Ангажиран беше преподавател от ИБЕ за уроци по български език. Те също бяха застраховани от БАН. Актуализиран беше каталогът с докторантски курсове на английски език за гости по Еразъм.

С оглед на това, че един от четирите приоритета на ЕК за настоящия програмен период (2021-2027) са включването и приобщаването, специално внимание се отделя на насърчаване

участието на докторанти със специални потребности. Бяха закупени електронен четец за слабовиждащи или напълно незрящи хора и беше сключен договор със Съюза на глухите в България за осигуряване на превод на жестов език.

За начина на изпълнение на програмата в Академията говори фактът, че през 2024 година БАН беше отличена със Знак за качество по време на Валоризационната конференция на ЦРЧР под надслов „Зелени технологии и устойчиво развитие в образованието и младежкия сектор: Възможности чрез „Еразъм+“ и „Европейски корпус за солидарност“.

